

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
terviktekst
18.05.2025
Hetkel kehtiv
RT I, 17.05.2025, 2

Töölasesest Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitaja kaitse seadus¹

Vastu võetud 15.05.2024
[RT I, 30.05.2024, 1](#)
jõustumine 01.09.2024

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine
05.05.2025

Avaldamine
[RT I, 17.05.2025, 1](#)

Jõustumine
18.05.2025

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimisala ja eesmärk

(1) Käesolevas seaduses sätestatakse töölase tegevusega teatavaks saanud Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitamise ja teavitaja kaitsmise õiguslikud alused ning kehtestatakse vastutus kohustuste rikkumise eest.

(2) Käesoleva seaduse eesmärk on tagada töölase tegevusega teatavaks saanud Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitajale kaitse.

§ 2. Seaduse sisuline kohaldamisala

(1) Käesolevat seadust kohaldatakse töölase tegevusega teatavaks saanud Euroopa Liidu õigusest tulenevate nõuete rikkumisest teavitamise korral järgmistes valdkondades:

- 1) riigihanked;
- 2) finantsteenused, -tooted ja -turud ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine;
- 3) tooteohutus ja nõuetele vastavus;
- 4) transpordiohutus;
- 5) keskkonnakaitse;
- 6) kiirguskaitse ja tuumaohutus;
- 7) toiduainete ja sööda ohutus, loomatervis ja loomade heaolu;
- 8) rahvatervis;
- 9) tarbijakaitse;
- 10) eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse ning võrgu- ja infosüsteemide turvalisus;
- 11) Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 325 sätestatud Euroopa Liidu finantshuve kahjustavad rikkumised, mida on täpsustatud asjakohastes Euroopa Liidu meetmetes;
- 12) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 26 lõikes 2 osutatud siseturuga seotud rikkumised, mis puudutavad tegevust, millega rikutakse äriühingu tulumaksu käsitlevaid norme, ning rikkumised seoses kokkulepetega, mille eesmärk on saada maksusoodustusi, mis on vastuolus äriühingu tulumaksu suhtes kohaldatavate õigusaktide eesmärgiga;
- 13) Euroopa Liidu lepingu artikli 29 või Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 215 alusel Euroopa Liidu poolt vastu võetud piiravad meetmed.
[[RT I, 17.05.2025, 1](#)- jõust. 18.05.2025]

(2) Käesolevat seadust ei kohaldata:

- 1) riigikaitse, julgeoleku ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe valdkonnas, kui see on vastuolus riigikaitset, julgeolekut ning riigisaladust ja salastatud välisteavet reguleerivates õigusaktides sätestatud erisustega;
- 2) kriminaalmenetluses, kui see on vastuolus kriminaalmenetluse seadustikus sätestatuga;

- 3) advokaadi kutsetegevuses, kui see on vastuolus advokatuuriseaduse §-s 45 sätestatud advokaadi kutsesaladuse hoidmise erisustega;
- 4) tervishoiuteenuse osutaja ja tervishoiuteenuse osutamisel osalevate isikute kutsetegevuses, kui see on vastuolus võlaõigusseaduse §-s 768 sätestatud tervishoiuteenuse osutajate saladuse hoidmise kohustuse erisustega;
- 5) vaimulikule tema erapihil või hingehoidlikul vestlusel usaldatu suhtes, kui see on vastuolus kirikute ja koguduste seaduse §-ga 22;
- 6) kohtute tegevusele õigusemõistmisel, kui see on vastuolus kohtute seaduse §-des 71 ja 72 sätestatuga.

§ 3. Seaduse isikuline kohaldamisala

(1) Käesoleva seaduse alusel saab kaitse tööalase tegevusega teatavaks saanud Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitanud:

- 1) töölepingu või muu võlaõigusliku lepingu alusel tööd tegev isik;
- 2) ametnik;
- 3) füüsilisest isikust ettevõtja;
- 4) äriühingu, mittetulundusühingu, sihtasutuse ja riigitulundusasutuse juht- ja kontrollorgani liige;
- 5) äriühingu aktsionär ja osanik;
- 6) vabatahtlikuna tegutsev isik;
- 7) asutuses või juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja juures praktikal olev isik;
- 8) lepingueelsetes läbirääkimistes olev või lepingut muul viisil ette valmistav isik või isik, kelle töösuhe on lõppenud;
- 9) sportlasetoetust saav isik;
- 10) asutuse või juriidilise isiku lepingupartneri juures käesoleva lõike punktides 1–9 nimetatud vormis töötav isik.

(2) Käesoleva seaduse §-s 16 sätestatud survemeetmete rakendamise keeldu kohaldatakse ka teavitajaga seotud füüsilise ja juriidilise isiku suhtes ning § 8 lõikes 3 ja § 9 lõikes 3 sätestatud kohustuste eest vastutatava isiku või üksuse suhtes.

(3) Käesolevat seadust ei kohaldata vangistusseaduse §-des 2 ja 4 nimetatud isikutele, välja arvatud töötamise korral vangistusseaduse § 41 alusel.

§ 4. Rikkumine ja sellest teavitamine

(1) Rikkumine käesoleva seaduse tähenduses on tegevus või tegevusetus, mis on ebaseaduslik või vastuolus õigusnormi eesmärgiga.

(2) Rikkumisest teavitaja käesoleva seaduse tähenduses on füüsiline isik, kes teavitab tööalase tegevusega teatavaks saanud rikkumisest ja kellel on põhjendatud alus arvata, et rikkumist on vahetult alustatud või see on lõpule viidud.

(3) Rikkumisest teavitamine on käesolevas seaduses sätestatud alustel rikkumisest teavitamine:

- 1) asutusesisese teavituskanali kaudu;
- 2) teavitaja juhi kaudu;
- 3) asutusevälise teavituskanali kaudu või
- 4) käesolevas seaduses sätestatud tingimustel üldsusele avalikustades.

(4) Asutusevälise teavituskanali võib rikkumisest teavitamiseks valida ka ilma asutusesisest kanalit eelnevalt kasutamata.

§ 5. Teavitamise takistamise ja ebaõige rikkumisteate esitamise keeld

(1) Keelatud on rikkumisest teavitamise takistamine.

(2) Keelatud on teadvalt ebaõige rikkumisteate esitamine.

§ 6. Pädev asutus

(1) Pädev asutus käesoleva seaduse tähenduses on riigiasutus ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, millele on seadusega antud pädevus käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 nimetatud rikkumise suhtes riikliku, haldus- või teenistusliku järelevalve teostamiseks või süüteo menetlemiseks.

(2) Pädeva asutuse teavitamiseks käesoleva seaduse tähenduses loetakse ka Euroopa Liidu institutsiooni, organi või asutuse teavitamist.

§ 7. Sätete kohustuslikkus

Käesolevas seaduses ettenähtud õiguste ja õiguskaitsevahendite kohaldamise kohta sätestatud kõrvalekalduv kokkulepe on tühine, välja arvatud juhul, kui rikkumisest teavitaja kahjuks kõrvalekalduva kokkuleppe võimalus on käesolevas seaduses ette nähtud.

2. peatükk Teavitamine

§ 8. Asutusesisene teavituskanal

(1) Asutusesisene teavituskanal on asutuse sees rikkumisteadete vastuvõtmiseks loodud kanal, mis võimaldab konfidentsiaalselt teavitada kirjalikult, suuliselt või mõlemal viisil.

(2) Asutusesisese teavituskanali loomise kohustus on:

- 1) avaliku teenistuse seaduse § 6 lõikes 2 nimetatud riigi ametiasutusel ja selle hallataval asutusel;
- 2) omavalitsusüksuse ametiasutusel ja selle hallataval asutusel, kus on 50 või enam teenistujat, või kohaliku omavalitsuse üksusel, kus elab 10 000 või enam elanikku;
- 3) juriidilisel isikul, kus on 50 või enam töötajat;
- 4) Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud riiklikul finantsjärelevalve subjektidel.

(3) Asutusesisest teavituskanalit haldab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud asutuse või juriidilise isiku määratud isik või üksus või asutuseväline kolmas isik, kes vastutab:

- 1) rikkumisteadete vastuvõtmise eest;
- 2) teavitajaga ühenduse hoidmise ja talle tagasiside andmise ning vajaduse korral täiendava teabe küsimise eest;
- 3) järelmeetmete rakendamisest teavitamise eest.

(4) Rikkumisest teavitamise kanalile, rikkumisteadetele ja rikkumisega seotud muule teabele on juurdepääs üksnes selleks määratud isikul või üksusel.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teavituskanaleid võivad jagada või ühiselt hallata:

- 1) eraõiguslikud juriidilised isikud, kus on kuni 249 töötajat;
- 2) omavalitsusüksuse ametiasutused ja nende hallatavad asutused;
- 3) kontserni kuuluvad ettevõtjad;
- 4) riigi ametiasutused ja nende hallatavad asutused.

§ 9. Asutuseväline teavituskanal

(1) Asutuseväline teavituskanal on asutusest väljaspool rikkumisteadete vastuvõtmiseks loodud kanal, mis võimaldab konfidentsiaalselt teavitada suuliselt häälsõnumiga ja vahetul kohtumisel ning kirjalikult.

(2) Asutusevälise teavituskanali loomise kohustus on käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud pädeval asutusel.

(3) Asutusevälist teavituskanalit haldab käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud asutuse määratud isik või üksus, kes vastutab järgmiste pädeva asutuse kohustuste eest:

- 1) rikkumisteadete vastuvõtmine;
- 2) teavitajaga ühenduse hoidmine ja talle tagasiside andmine ning vajaduse korral täiendava teabe küsimine;
- 3) järelmeetmete rakendamisest teavitamine.

(4) Rikkumisest teavitamise kanalile, rikkumisteadetele ja rikkumisega seotud muule teabele on juurdepääs üksnes selleks määratud isikul või üksusel.

(5) Pädev asutus kehtestab rikkumisteadete vastuvõtmise ning järelmeetmete võtmise nõuded, mille avaldab oma veebilehel. Nimetatud nõuete muutmise vajadust hindab pädev asutus vähemalt iga kolme aasta järel.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud rikkumisteadete vastuvõtmise ning järelmeetmete võtmise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

§ 10. Rikkumisteate vastuvõtmine

(1) Kinnitus rikkumisteate kättesaamise kohta tuleb saata rikkumisest teavitajale seitsme päeva jooksul pärast teate kättesaamist, välja arvatud juhul, kui teavitaja on kinnituse saatmise otsesõnu keelanud või on põhjust arvata, et see seaks ohtu teavitaja konfidentsiaalsuse.

(2) Kui rikkumisteate vastu võtnud asutusel puudub pädevus teate menetlemiseks, edastab ta teate pädevale asutusele viivitamata, kuid hiljemalt viiendal tööpäeval pärast selle vastuvõtmist, teatades sellest samal ajal ka rikkumisest teavitajale, välja arvatud juhul, kui teavitaja on kinnituse saatmise otsesõnu keelanud või on põhjust arvata, et see seaks ohtu teavitaja konfidentsiaalsuse.

(3) Rikkumisteadet säilitatakse kolm aastat käesoleva seaduse § 11 lõikes 4 nimetatud tagasiside andmisest arvates.

(4) Rikkumisteade säilitamise korra kehtestab [Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

§ 11. Järelemeetmed ja tagasiside

(1) Käesoleva seaduse §-des 8 ja 9 nimetatud asutused ja juriidilised isikud rakendavad rikkumise väljaselgitamiseks, kõrvaldamiseks ja ärahoidmiseks asjakohaseid järelemeetmeid või edastavad rikkumisteate pädevale asutusele menetlemiseks.

(2) Rikkumisest teavitajale tuleb anda tagasisidet järelemeetmete rakendamise kohta esimesel võimalusel, kuid hiljemalt kolm kuud või asutusevälise teavituskanali kaudu rikkumisest teavitamise korral põhjendatud juhul kuus kuud pärast rikkumisteate kättesaamist. Tagasisidet ei tule anda, kui teavitaja on tagasiside saatmise otsesõnu keelanud või on põhjust arvata, et see seaks ohtu teavitaja konfidentsiaalsuse.

(3) Pädeval asutusel on õigus rikkumisteade arvust tuleneva olulise töökoormuse tõusu korral asjakohaste järelemeetmete rakendamisel tegeleda esmaselt tõsiste rikkumistega.

(4) Pädeval asutusel ei ole käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustusi, kui rikkumisteade puudutab pädeva asutuse hinnangul vähetähtsat rikkumist või kui tegemist on korduva samasisulise rikkumisteatega.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 6 sätestatud tagasiside andmise kohustuse täitmine tähendaks konfidentsiaalse teabe avaldamist, lähtutakse teabe käitlemisel ja rikkumisest teavitajale järelemeetmete rakendamise kohta tagasiside andmisel asjakohastes eriseadustes sätestatust.

(6) Rikkumisest teavitajale tuleb anda tagasisidet rikkumise menetluse lõpptulemuse kohta, välja arvatud juhul, kui teavitaja on tagasiside saatmise otsesõnu keelanud või on põhjust arvata, et see seaks ohtu teavitaja konfidentsiaalsuse.

§ 12. Kaitse üldsusele avalikustamise korral

Rikkumisest üldsuse teavitaja saab käesoleva seaduse alusel kaitse juhul, kui:

- 1) teavitaja on rikkumisest eelnevalt teavitanud vähemalt asutusevälise teavituskanali kaudu ja rikkumisteadet ei menetletud käesoleva seaduse §-de 10 ja 11 kohaselt;
- 2) rikkumine kujutab vahetut või ilmset pöördumatut avaliku huvi kahjustamise ohtu;
- 3) asutusevälise teavitamise korral on põhjendatud kahtlus, et kasutusele võetaks survemeetmed, või
- 4) asutusevälise teavitamise korral on põhjendatud kahtlus, et rikkumist ei menetletaks nõuetekohaselt või et pädev asutus on rikkumisega seotud.

3. peatükk Kaitsemeetmed

§ 13. Rikkumisest teavitaja kaitse saamise tingimused

Rikkumisest teavitaja saab käesoleva seaduse alusel kaitse, kui:

- 1) teavitajal on rikkumisest teavitamise ajal põhjendatud alus arvata, et rikkumist on vahetult alustatud või see on lõpule viidud ja rikkumine kuulub käesoleva seaduse kohaldamisalasse, ja
- 2) rikkumisest teavitamine oli asutusesisene, asutuseväline või üldsusele avalikustamine vastavalt käesolevas seaduses sätestatule.

§ 14. Konfidentsiaalsuse tagamine

(1) Rikkumisteate vastuvõtmiseks, teavitajale tagasiside andmiseks ja järelemeetmete rakendamiseks käesoleva seaduse § 8 lõike 3 ja § 9 lõike 3 alusel määratud isik või üksus tagab rikkumisest teavitamise fakti konfidentsiaalsuse. Teavitaja isiku võib avaldada üksnes teavitaja kirjalikul nõusolekul.

(2) Kui rikkumisteate alusel alustatakse kriminaalmenetlust, tagatakse teavitamise fakti konfidentsiaalsus kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud erisustega.

(3) Rikkumisest teavitamise puhul tagab rikkumisteate vastuvõtmiseks ning järelemeetmete rakendamiseks määratud isik, et teate sisu kasutatakse ainult järelemeetmete rakendamise eesmärgil.

§ 15. Isikuandmete töötlemine

(1) Käesoleva seaduse või selle alusel antud õigusaktide kohaselt kogutud isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, töödeldakse tööalase tegevusega teatavaks saanud Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitamisel kaitse tagamiseks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88) ja isikuandmete kaitse seadusega, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(2) Isikuandmete töötlemisel käesoleva seaduse alusel piirab vastutav töötleja andmesubjekti õigusi, kui see on vajalik rikkumisest teavitaja konfidentsiaalsuse tagamiseks.

§ 16. Survemeetmete rakendamise keeld

(1) Rikkumisest teavitaja suhtes on keelatud otsene või kaudne tööalane tegevus või tegevusetus, mis tuleneb rikkumisest teavitamisest ning põhjustab või võib põhjustada teavitajale põhjendamatut kahju. Keelatud on survemeetmete rakendamine, selle katse ning sellega ähvardamine.

(2) Kui rikkumisest teavitaja suhtes rakendatakse survemeetmeid ning ta tõendab, et ta teavitas rikkumisest, loetakse, et survemeetmeid on rakendatud rikkumisest teavitamise tõttu, kui survemeetmeid rakendanud isik ei tõenda, et see oli põhjendatud.

§ 17. Rikkumisest teavitaja vastutuse välistamine

(1) Käesolevas seaduses sätestatud alustel rikkumisest teavitamise korral ei vastuta teavitaja teabe avaldamisest tulenevate õiguslike tagajärgede eest, kui tal oli põhjendatud alus arvata, et teabe avaldamine oli rikkumise paljastamiseks vajalik, välja arvatud juhul, kui selline teabe avaldamine on kuriteona karistatav. Samadel asjaoludel ärisaladuse avaldamist peetakse seaduslikuks.

(2) Teavitaja ei vastuta rikkumisest teavitamiseks teabele juurdepääsu hankimise eest, välja arvatud juhul, kui selline teabele juurdepääsu hankimine on süüteona karistatav.

4. peatükk

Vastutus

§ 18. Rikkumisest teavitamise takistamine

(1) Rikkumisest teavitamise takistamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 100 000 eurot.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 19. Survemeetmete rakendamine

(1) Rikkumisest teavitaja suhtes survemeetmete rakendamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 100 000 eurot.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 20. Rikkumisest teavitaja konfidentsiaalsuse rikkumine

(1) Rikkumisest teavitaja konfidentsiaalsena hoidmise kohustuse rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 100 000 eurot.

§ 21. Teadvalt ebaõige teavitamine

Rikkumisest teavitaja poolt asutusesiseselt, asutuseväliselt või üldsusele avalikustades teadvalt ebaõige teavitamise eest, kui puudub karistusseadustiku §-s 319 sätestatud süüteo koosseis, – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

§ 22. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 18–21 nimetatud väärtegede kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

(2) Kui Kaitsepolitseiamet tuvastab käesoleva seaduse §-des 18–21 nimetatud väärteo süüteomenetluse käigus, on kohtuväline menetleja Kaitsepolitseiamet.

5. peatükk Rakendussätted

§ 23. Käesoleva seaduse § 8 lõike 2 punkti 3 kohaldamine

Käesoleva seaduse § 8 lõike 2 punkti 3 kohaldatakse juriidiliste isikute suhtes, kus on 50–249 töötajat, alates 2025. aasta 1. jaanuarist.

§ 24. –§ 30.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

§ 31. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2024. aasta 1. septembril.

¹Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17–56);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1226, mis käsitleb liidu piiravate meetmete rikkumisega seotud kuritegude määratlemist ja nende eest mõistetavaid karistusi ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/1673 (ELT L, 2024/1226, 29.04.2024).

[RT I, 17.05.2025, 1- jõust. 18.05.2025]